

Discussienotitie afvalbeleid en circulaire economie

Onderwerp: afvalbeleid en circulaire economie

Doel: het formuleren van uitgangspunten voor nieuw gemeentelijk afvalbeleid

Auteur: Evert Stellingwerf (PAL GroenLinks)

Datum: 14 september 2016

Aanleiding en achtergrond

Door het afnemen van grondstofvoorraden en de milieubelasting van het storten en verbranden van afval, is er de noodzaak om grondstoffen zoveel mogelijk opnieuw te gebruiken. Door het Rijk is daarom het programma VANG (Van Afval naar Grondstof) gestart. In dit programma zijn doelstellingen opgenomen om het restafval te verminderen en hergebruik van afval te stimuleren. Specifiek voor huishoudelijk afval gaat het erom dat we per inwoner 100 kilogram restafval per jaar overhouden en 75% afvalscheiding realiseren in 2020. Samen met afvalverwerker Omrin staan de gemeenten aan de lat om deze doelstellingen te realiseren.

Er is een trendbreuk nodig om de doelstelling te kunnen benaderen. Een trendbreuk kan alleen worden bewerkstelligd wanneer er rigoureuze wijzigingen in de inzameling optreden. Een voorbeeld ervan is de omgekeerde inzameling. Een andere mogelijkheid is het werken met gedifferentieerde tarieven. In de Omrin-gemeenten en in den lande is ervaring opgedaan met deze systemen. Met deze bespreeknotitie wordt enige achtergrondinformatie gegeven om deze discussie te kunnen voeren.

Huidige situatie

Landelijk

In Nederland produceren we (gemiddeld) bijna 490 kilogram huishoudelijk afval per persoon. Daarvan werd in 2013 247 kilo gescheiden ingeleverd: 63 kilo via de milieustraat (grof tuinafval, bouw- en sloopafval) en 175 kilo in diverse afvalstromen (bijvoorbeeld de GFT-container of de textielcontainer). Dat betekent dat er jaarlijks ook 242 kilo afval per persoon ongescheiden bij het vuilnis belandt. Daarin zit 32 kilo grof huishoudelijk afval (via milieustraat of ophaaldienst grofvuil ingeleverd), en 210 kilo restafval in de grijze container.

Uit berekeningen van Milieu Centraal blijkt dat in theorie ruim 80 procent van het huishoudelijk afval te recyclen is. Bij afvalscheiding is dus nog een wereld te winnen. Uit de onderstaande tabel blijkt dat in Nederland naast de 247 kg die we nu al gescheiden inzamelen, nog ongeveer 160 kg gescheiden ingezameld kan worden. Dit zou een scheiding van ruim 80 procent van het huishoudelijk afval betekenen, 30 procent meer dan wat we nu doen.

	Afval (in kg pppj)
Huidig gescheiden afval (50% van totaal)	247
Mogelijk extra te scheiden	159
Waarvan restafval:	
GFT-afval	74
Papier/karton, herbruikbaar	20
Kunststoffen, verpakkingen	14
Kunststoffen, niet-verpakkingen	9
Glas (verpakkings-)	8
(non)ferro	8
Textiel herdraagbaar/recyclebaar	4
overige, elektrische apparaten	2
Waarvan gemengd grof huishoudelijk afval	21
Theoretisch mogelijk om te scheiden	416 (83%)
Totaal afval	489 (100%)

Tabel 1: Afvalsoorten in 2013, ruimte voor meer gescheiden inzameling

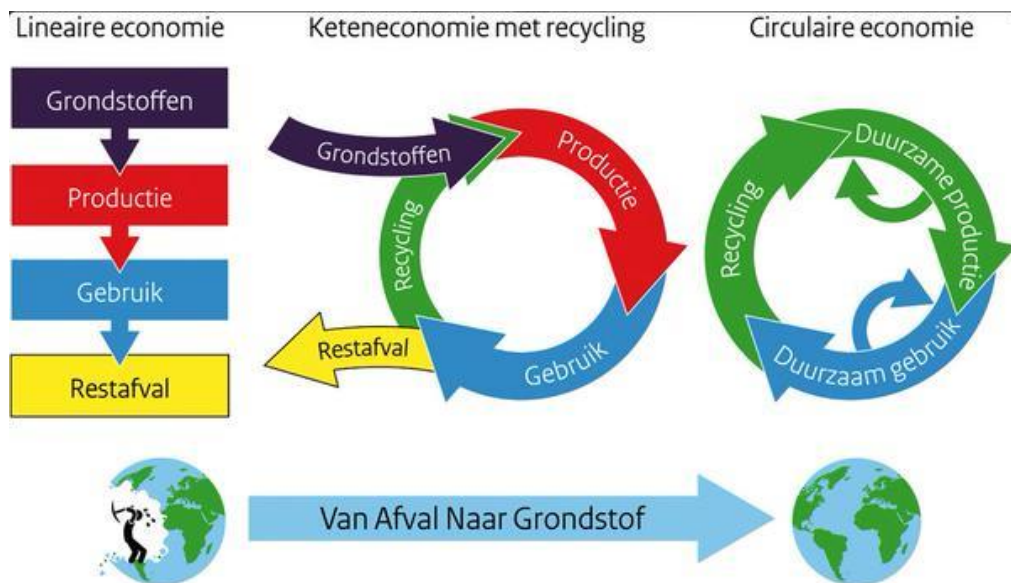
Leeuwarden

In de gemeente Leeuwarden is het scheidingspercentage ca. 60%. Voor een gemeente met ca. 30% hoogbouw is dit een goed resultaat. Ter vergelijking: het gemiddelde percentage afvalscheiding voor gemeenten die in deze categorie vallen (zogenaamde klasse B-gemeenten) ligt op 55%. De hoeveelheid restafval (= hoeveelheid

fijn restafval + grof huishoudelijk afval) van de gemeente Leeuwarden is 198 kg/inw ¹. Het gemiddelde in de klasse B-gemeenten ligt op 216 kg/inw. De doelstelling die staatssecretaris Mansveld heeft opgelegd, is echter nog een hele uitdaging.

Trends en ontwikkelingen

- Een trend is de opkomst van de circulaire economie. Steeds meer bedrijven houden zich bezig met het hergebruiken en upcyclen van grondstoffen. Daarbij gaat het om hightech-bedrijven die bioplastics maken of grondstoffen terugwinnen uit afvalwater, maar ook om kringloopwinkels en burgerinitiatieven als reparatiecafés de wijk. De circulaire economie kent waarde toe aan stromen die voorheen als reststroom werden gezien (afval = grondstof). Zie ook de bijgevoegde notitie over Circulair Fryslân.
- Door digitalisering neemt het gebruik van papier langzaam af.
- Er komen steeds meer schone en hernieuwbare brandstoffen in omloop die het gebruik van fossiele brandstoffen overbodig maken. Mooi voorbeeld zijn de vrachtwagens van Omlin, die worden getankt met groen gas van het afval dat wordt ingezameld.

Wat is Diftar?

Diftar gaat uit van het principe dat de vervuiler betaald. Dit principe is in Nederland op verschillende manieren uitgewerkt. In sommige gemeenten wordt per kilo betaald (Borger-Odoorn), in andere wordt per keer dat een container aan de straat gezet wordt betaald (Hoogezand-Sappemeer).

Wat is omgekeerd inzamelen?

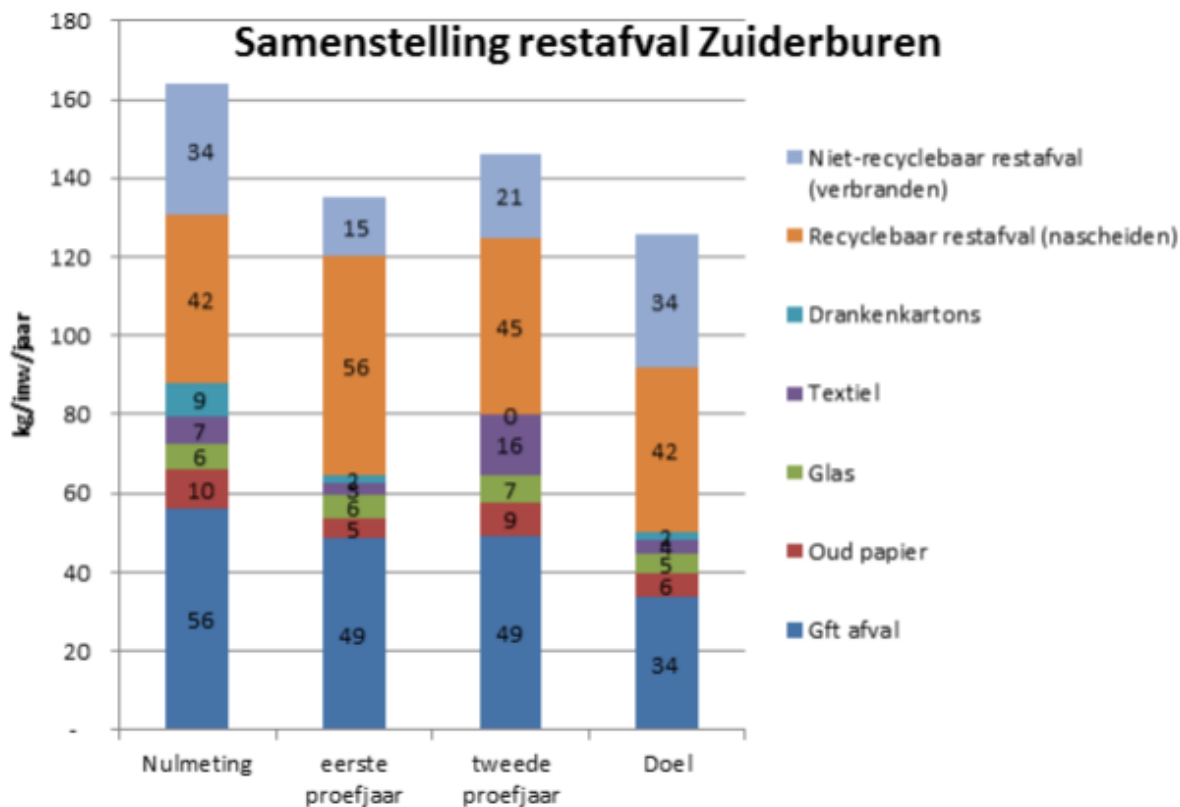
Bij omgekeerd inzamelen wordt de service om recyclebare reststromen (bijvoorbeeld GFT) verhoogd, terwijl de service op het restafval juist wordt verlaagd (bijvoorbeeld minder vaak de grijze container ophalen of ondergrondse containers plaatsen). Zie als voorbeeld de proef in Zuiderburen.

Inzamelproeven

In de Omlin-gemeenten hebben een aantal inzamelproeven plaatsgevonden. In de Leeuwarder wijk Zuiderburen is in 2013-2016 een afvalproef plaatsgevonden met omgekeerd inzamelen. Ook in Heerenveen is een proef gedaan met omgekeerd inzamelen.

De proef in Zuiderburen bestond grofweg uit het minder vaak ophalen van de grijze container (1x per 3 wk) en een verhoging van de service op reststromen als GFT, textiel en papier. De resultaten waren in beginsel positief. Waar in het eerste proefjaar de hoeveelheid restafval daalde van 164 kg/inw naar 136 kg/inw, steeg deze in het tweede jaar weer naar 146 kg/inw. Blijkbaar neemt de animo voor de proef naar verloop van tijd af (zie onderstaande grafiek).

¹ Volgens de brief van Programmabureau VANG heeft Leeuwarden 232 kg restafval per inwoner en een scheidingspercentage van 54%. Hoe is dit verschil te verklaren? Verouderde cijfers? (bron is CBS-enquete 2014)

Tabel: Sorteertanalyses Zuiderburen

Gemeente Kollumerland c.a. is in 2016 een proef gestart met het geven van WasteCoins bij het inleveren van kleine hoeveelheden, gescheiden aangeleverde afvalstoffen. Door een beloningstelsel te introduceren wil de gemeente de inwoners stimuleren om hun afval zorgvuldig te scheiden. Aan iedere kilo gescheiden aangeleverde materialen wordt 1 WasteCoin toegekend. De waarde van de WasteCoin kan variëren. Er wordt gestart met een waarde van € 1,- per WasteCoin. Aan het eind van ieder kwartaal wordt het door de inwoner bij elkaar gespaarde bedrag overgemaakt op zijn of haar rekening, of op de rekening van een door hem of haar gekozen vereniging of een goed doel. De volgende grondstoffen komen in aanmerking voor een beloning in WasteCoins:

- stukjes ongeverfd hout,
- kleding en textiel,
- metalen,
- kleine elektrische apparaten,
- batterijen en kleine accu's,
- oliën en vetten,
- oud papier.

De materialen moeten gescheiden van elkaar in handzame verpakkingen van maximaal 20 kg aangeboden worden.

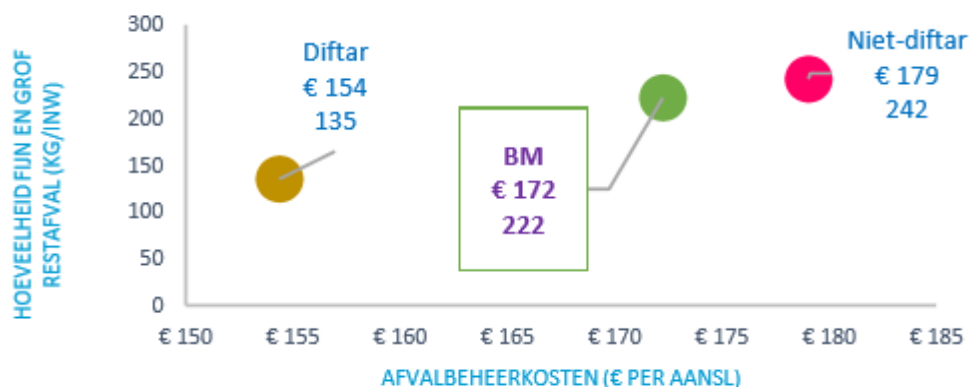
Welke gemeenten doen het goed en waarom?

De gemeente Horst aan de Maas is koploper met slechts 30 kg restafval per inwoner in 2014. Deze landelijke gemeente is natuurlijk niet helemaal te vergelijken met een grootstedelijke gemeente door verschillen in de bebouwing en ruimtelijke ordening. Zo scheiden inwoners van grote, dichtbevolkte gemeenten met kleine woningen hun afval op andere manieren dan inwoners van kleine gemeenten met ruime woonwijken en voldoende ruimte voor voorzieningen.

Bij de grotere gemeenten is ook sprake van een positieve trend. Deventer, Apeldoorn en Maastricht zijn goed op weg en laten met resp 120 kg en 159 kg en 125 kg zien dat dat de 100 kg niet onmogelijk is. Uit de brief van programmabureau VANG zitten de volgende 5 gemeenten in de top 5 van de G32-gemeenten:

	Gemeente	Hoeveelheid huishoudelijk restafval (kg/inw)	Scheidingspercentage fijn HHA (%)	Scheidingspercentage grof HHA (%)	Scheidingspercentage HHA (%)
1	Deventer	120	70	75	71
2	Maastricht	125	65	82	70
3	Sittard-Geleen	150	56	86	64
4	Nijmegen	151	62	68	63
5	Apeldoorn	158	64	66	64

Vooral landelijke gemeenten doen het goed dus. Daarnaast zijn gedifferentieerde tarieven (Diftar) en aangepaste inzamelwijzen een belangrijke verklaring voor de verschillen bij het inzamelen. Dit blijkt uit de bijgevoegde Benchmark Huishoudelijk Afval (2014).

Discussiepunten

- Wat zijn de voor- en nadelen van Diftar? En in welke gebieden kan dit het best worden toegepast?
- Wat zijn de voor- en nadelen van omgekeerd inzamelen? In welke gebieden kan dit het best worden toegepast?
- Op welke reststromen gaan we inzetten? M.a.w. waar we verwachten we nog de meeste winst in afvalscheiding?
- Hoe krijgen we het GFT-afval en andere reststoffen uit de grijze container?

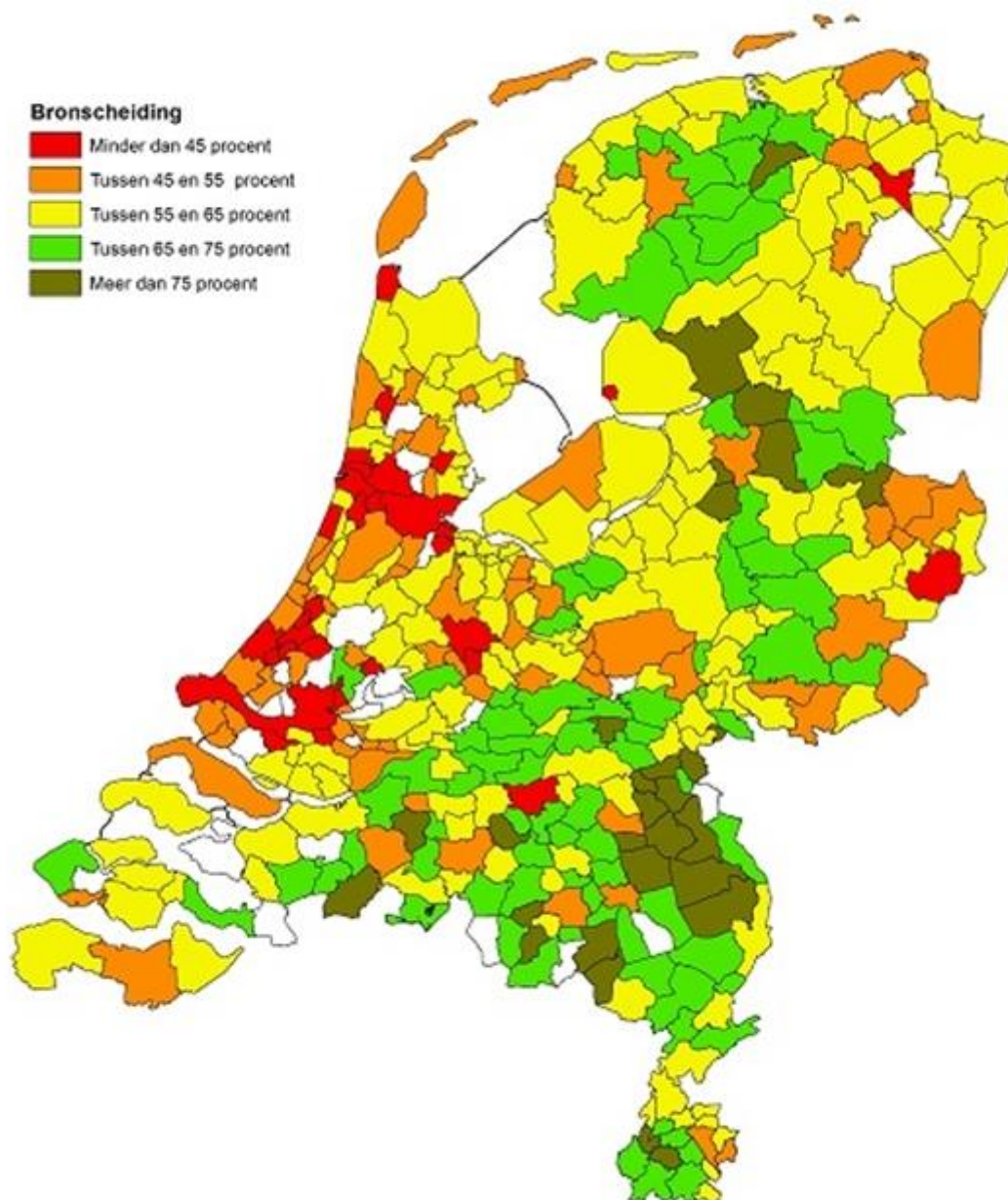
Meer informatie

- <http://www.vang-hha.nl/nieuws-achtergronden/2016/hoe-scoort-u/>
- <http://afvalmonitor.databank.nl/>
- <http://www.omrin.nl/over-omrin/circulaire-economie-waaraan-werken-we/>
- www.bmha.nl

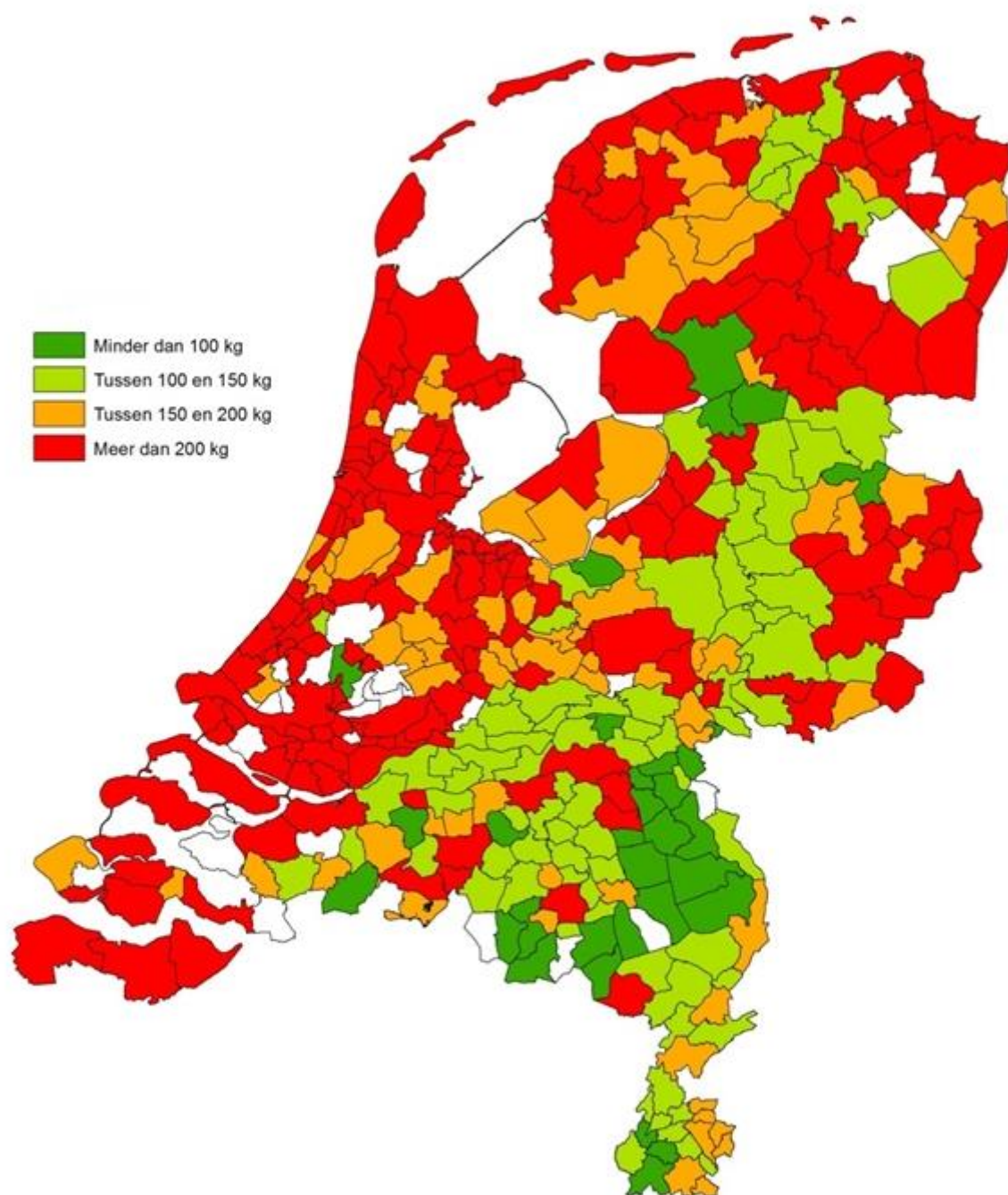
Bijlagen

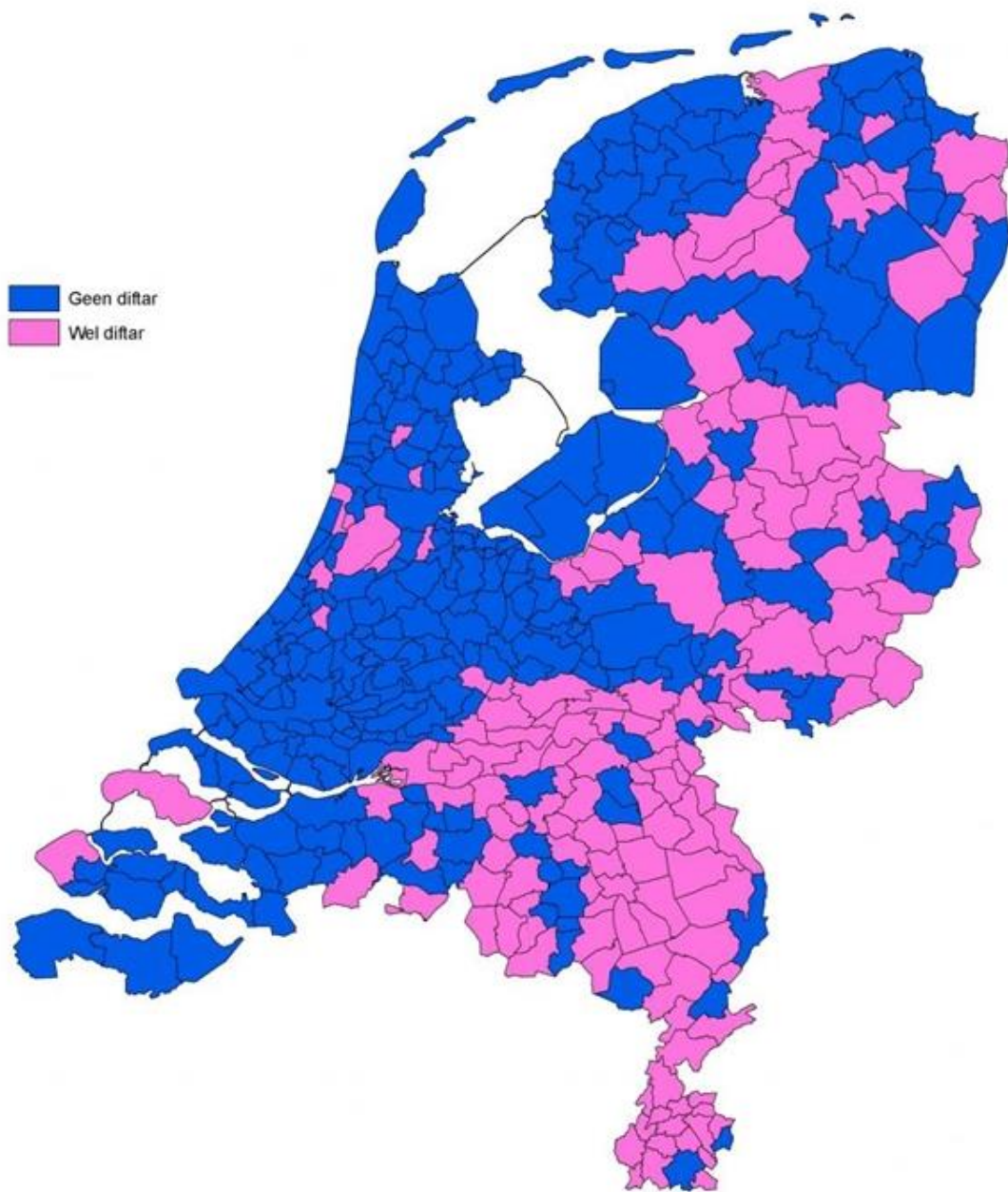
Overzichtkaartje

Brongescheiden ingezameld huishoudelijk afval per gemeente, 2014

Hoeveelheid huishoudelijk restafval per inwoner 2014

Minder restafval, goed te doen!

We produceren
gemiddeld 489 kg afval
per persoon per jaar.

Daarvan scheiden we
ruim de helft.

Gescheiden ingeleverd:

GFT:	75 kg
Via milieustraat:	63 kg
Oud papier en karton:	55 kg
Verpakkingsglas:	21 kg
Elektrische apparaten:	8 kg
Verpakkingsplastic:	6 kg
Verpakkingsmetaal:	5 kg
Textiel:	4 kg
Klein chemisch afval:	1,2 kg

51%

49%

Iets minder dan
de helft verdwijnt
in het restafval.

van het
restafval is
±60%
nog te
scheiden

Restafval

kunnen we verminderen door:

Meer
afval-
scheiding

Betere
afval-
scheiding

Afval
voor-
komen

Hergebruik van afval bespaart
grondstoffen, energie en geld

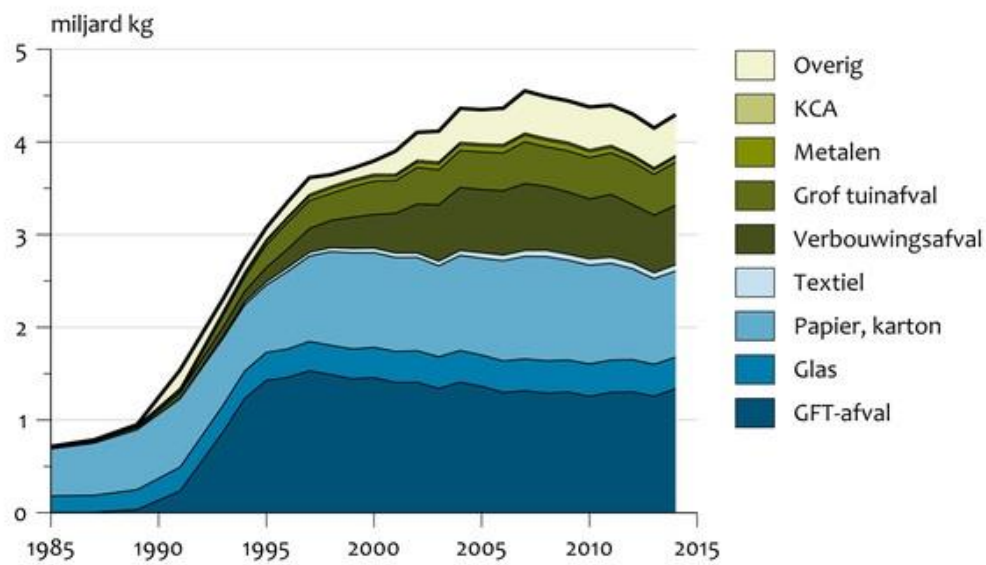
Makkelijker afvalscheiden
met de gratis **Recyclemanager**.

Download de app op:
www.milieucentraal.nl/afval

**milieu
centraal**

ALLES OVER ENERGIE EN MILIEU
IN HET DAGELIJKS LEVEN

Gescheiden ingezameld afval van huishoudens

Bron: CBS.

CBS/jul15
www.clo.nl/nl014326

Nascheiding kunststof verpakkingen Omrin (in kg/aansluiting)

